

ПРОДУКТИВНІСТЬ РІЗНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Покопцева Л.А., к.с.-г.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

В Україні соняшник є основною олійною культурою. Щорічно селекціонери створюють нові сорти і гібриди соняшнику, які вносяться до Реєстру сортів рослин України. Зараз є актуальним питання виробництва соняшнику з забезпеченням економічної доцільності вирощування та розкриття потенційних можливостей при повному використанні ресурсів екологічної зони.

Однією з причин низької реалізації генетичного потенціалу нових сортів і гібридів соняшнику є недостатня обґрунтованість технологічних заходів адаптації рослин до несприятливих умов вирощування, що поглиблюється існуючим протиріччям між вартістю енергетичних засобів (палива, добрив, пестицидів) та необхідністю подальшого росту продуктивності культури.

Отже, метою роботи було вивчення формування продуктивності гібридів соняшнику, вирощених в умовах південного Степу України.

У польових дослідах використовували гібрид соняшнику НК Бріо та НК Естрада, оригінатор Syngenta. Ґрунт – чорнозем Південний з вмістом гумусу – 4,0%, N – 18 мг/кг ґрунту, P₂O₅ – 63 мг/кг ґрунту, K₂O – 276 мг/кг ґрунту, рН ґрунтового розчину – 6,5.

Соняшник вирощували на богарі з площею облікових ділянок 50м², повторність чотирьохразова, розміщення ділянок систематичне. Попередник озима пшениця. Аналіз і визначення показників проводили при вологості насіння 7%.

Відбір і підготовку проб для аналізів насіння проводили за стандартною методикою (ДСТУ 4138-2002). Результати досліджень опрацьовано статистично за критерієм Ст'юдента.

Гібриди соняшнику вирощували за технологією, рекомендованою для зони Степу України.

Нашими дослідженнями була встановлена польова схожість для гібридів НК Бріо і НК Естрада, яка складала 96% при густоті стоянні 55 тис. росл/га.

З метою визначення морфологічних особливостей високоврожайних гібридів соняшнику була визначена площа листової поверхні, яку визначали у фазу масового цвітіння. Результати аналізу показали, що досліджувані гібриди майже не різнилися за площею листової поверхні і складала 293 – 295 см². Але слід відмітити, що гібрид соняшнику НК Бріо мав кращу тенденцію до збільшення фітомаси (за висотою рослин, діаметром стебла, площею листової поверхні).

Маса 1000 насінин соняшнику - є одним з головних показників якості насіння, який характеризує запас поживних речовин у насінні. Нами доведено, що максимальну масу 1000 насінин забезпечив гібрид соняшнику НК Естрада – 47,5 г, що на 5 % більше за НК Бріо.

На фоні високої маси 1000 насінин НК Естрада мав менший на 6 % показник натурі, порівняно з гібридом соняшнику НК Бріо (448 г/л), що вказує на меншу виповненість насіння. Так показник лузжистості (відношення маси ядра до лушпиння) у НК Естрада був також меншим за НК Бріо на 4%.

Також встановлено, що насіння гібриду соняшнику НК Бріо малосуттєво більший вміст олії (на 8%), порівняно з НК Естрада у якого цей показник складав 49 %.

Урожайність гібридів є основною селекційною ознакою, формування якої залежить від її складових, які в свою чергу знаходяться під впливом факторів зовнішнього середовища. Так, урожайність досліджуваних гібридів становила 2,5 – 2,8 т/га. При цьому кращу урожайність мав гібрид соняшнику НК Бріо, що перевищував НК Естрада на 12%.

Для насіння соняшнику досліджуваних гібридів при проведенні порівняльної оцінки результатів досліджень встановлений ранжируваний ряд, який характеризує кращу пристосованість до вирощування в умовах Степу України. Так, гібрид соняшнику НК Бріо отримав перший ранг ($\varphi(x_1) = 4,19$), НК Естрада – другий ранг ($\varphi(x_2) = 4,81$).

Висновок: враховуючи природно-екологічну зону даного регіону, рівень господарювання господарства, генетичний потенціал сорту і стійкість до несприятливих факторів середовища, найбільш адаптованим до умов є гібрид соняшнику НК Бріо, який забезпечив урожай насіння 2,8 т/га і високі якісні показники: олійність – 53%, натурі – 448 г/л.